Сборник съдебна практика

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (осми състав)

22 декември 2022 година*

„Обжалване — Член 182 от Процедурния правилник на Съда — Публична служба — Пенсия — Правилник за длъжностните лица на Европейския съюз — Член 20 от приложение VIII — Предоставяне на наследствена пенсия — Преживял съпруг на бивше длъжностно лице, което получава пенсия за осигурителен стаж — Брак, сключен след прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице — Условие за минимална продължителност на брака от пет години към датата на смъртта на длъжностното лице — Член 18 от приложение VIII — Брак, сключен преди прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице — Условие за минимална продължителност на брака само от една година — Възражение за незаконосъобразност на член 20 от приложение VIII — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 20 — Принцип на равно третиране — Член 21, параграф 1 — Принцип на недопускане на дискриминация, основана на възраст — Член 52, параграф 1 — Липса на произволно или явно неадекватно разграничение с оглед на преследваната цел от законодателя на Европейския съюз“

По съединени дела C-341/21 P и C-357/21 P

с предмет две жалби на основание член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, подадени съответно на 2 юни и 7 юни 2021 г.,

Европейска комисия, за която се явяват T. S. Bohr и B. Mongin, в качеството на представители,

жалбоподател по дело C-341/21 P,

като другите страни в производството са:

KM, представлявана от M. Müller-Trawinski, Rechtsanwalt,

жалбоподател в първоинстанционното производство,

Европейски парламент, за която се явяват J. Van Pottelberge, в качеството на представител,

Съвет на Европейския съюз, за който се явяват M. Alver и M. Bauer, в качеството на представители,

встъпили страни в първоинстанционното производство,

* Език на производството: немски.

и

Съвет на Европейския съюз, за който се явяват M. Alver и M. Bauer, в качеството на представители,

жалбоподател по дело C-357/21 P,

като другите страни в производството са:

KM, представлявана от M. Müller-Trawinski, Rechtsanwalt,

жалбоподател в първоинстанционното производство,

Европейска комисия, за която се явяват T. S. Bohr и B. Mongin, в качеството на представители,

ответник в първоинстанционното производство,

Европейски парламент, за който се явява J. Van Pottelberge, в качеството на представител,

встъпила страна в първоинстанционното производство,

СЪДЪТ (осми състав),

състоящ се от: M. Safjan (докладчик), председател на състава, N. Piçarra и N. Jääskinen, съдии,

генерален адвокат: A. Rantos,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид взетото решение, след изслушване на страните и генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение в съответствие с член 182 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 С жалбите си Европейската комисия (C-341/21 P) и Съветът на Европейския съюз (C-357/21 P) искат да бъде отменено решението на Общия съд на Европейския съюз от 24 март 2021 г., KM/Комисия (T-374/20, непубликувано, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“, EU:T:2021:162), с което Общият съд отменя решението на Комисията от 7 октомври 2019 г., с което, от своя страна, се отхвърля искането за предоставяне на наследствена пенсия на KM (наричано по-нататък „оспореното решение“).

Правна уредба

2 Член 1г от Правилника за длъжностните лица на Европейския съюз (наричан по-нататък „Правилникът“) гласи:

„1. При прилагането на настоящите правила се забранява всяка дискриминация на основата на пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични белези, език, религия или изповедание, политически или други убеждения, принадлежност към национално малцинство, имуществено състояние, рождение, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

По смисъла на настоящия правилник небрачните двойки се считат за брачни, при условие че са изпълнени всички условия, посочени в член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII.

2. С оглед осигуряване на практика на пълно равенство между мъжете и жените в професионалния живот, което представлява съществен елемент и трябва да бъде вземано под внимание във всички аспекти на прилагането на настоящия правилник, принципът на равно третиране не пречи на институциите на [Европейския съюз] да поддържат или приемат мерки, предвиждащи специални предимства за улесняване на по-слабо представения пол при упражняването на професионална дейност или за предотвратяване или компенсиране на неговото по-неизгодно положение в професионално отношение.

[…]

5. Когато лицата, обхванати от настоящия правилник, които се считат за неоправдани, защото изложеният по-горе принцип на равно третиране не е бил приложен спрямо тях, установят факти, от които може да се предположи, че е налице пряка или непряка дискриминация, тежестта на доказване на липсата на нарушение на принципа на равно третиране е върху институцията. Тази клауза не се прилага за дисциплинарни процедури.

6. Като се зачитат принципът на недискриминация и принципът на пропорционалност, всяко ограничение в тяхното прилагане трябва да бъде обосновано с обективни и разумни съображения и подчинено на законосъобразни цели от общ интерес в рамките на политиката за персонала. Подобни цели могат по-специално да обосноват въвеждането на задължителна възраст за пенсиониране и минимална възраст за получаване на пенсия за осигурителен стаж“.

3 Член 35 от Правилника гласи:

„Длъжностното лице може да има един от следните административни статути:

а) в активна заетост;

б) командировка;

в) в отпуск по лични причини;

г) в неактивна заетост;

д) в отпуск за отбиване на военна служба;

е) в отпуск за отглеждане на дете или отпуск по семейни причини;

ж) в отпуск в интерес на службата“.

4 Съгласно член 47 от Правилника:

„Служебното правоотношение се прекратява на следните основания:

а) оставка;

б) задължителна оставка;

в) отстраняване от длъжност в интерес на службата;

г) уволнение поради професионална некомпетентност;

д) отстраняване от служба;

е) пенсиониране или

ж) смърт“.

5 Член 52, първа и втора алинея от Правилника предвижда:

„Без да се засягат разпоредбите на член 50, длъжностното лице се пенсионира:

а) автоматично в последния ден на месеца, през който навърши 66 години; или

б) по негово заявление в последния ден на месеца, за който е подало заявление, ако е достигнало пенсионна възраст или ако е на възраст между 58 години и пенсионната възраст и отговаря на изискванията за незабавно пенсиониране съгласно член 9 от приложение VIII. Член 48, втора алинея, второ изречение се прилага по аналогия.

Независимо от това, по изключение длъжностното лице може по свое искане и само в случай че органът по назначаването намери това за оправдано в интерес на службата, да продължи да работи до навършване на 67-годишна възраст, или, по изключение, до 70-годишна възраст, като в този случай бива автоматично пенсионирано в последния ден на месеца, през който навърши тази възраст“.

6 Член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII към Правилника предвижда:

„Надбавката за жилищни нужди се отпуска на:

[…]

в) длъжностно лице, което е регистрирано като постоянен небрачен партньор, при условие че:
   i) двойката представи официален документ, признат за такъв от държава членка или от компетентен орган на държава членка, удостоверяващ тяхното положение на небрачни партньори;

ii) нито един от двамата партньори не е в брачна или друга небрачна връзка;
iii) партньорите не са свързани по нито един от следните начини: родител, дете, баба или дядо, внук, брат, сестра, леля, чичо, племенник, племенница, зет или снаха;
iv) двойката няма достъп до граждански брак в държава членка; за целите на настоящата точка се счита, че двойката има достъп до граждански брак само ако партньорите отговарят на всички условия, определени в законодателството на държава членка, разрешаващи сключване на брак от такава двойка;

[…]“.

7 Приложение VIII към Правилника относно „[п]енсионно осигурителна[та] схема“ включва по-специално глава 4, озаглавена „Наследствена пенсия“, която съдържа членове 17—29 от това приложение. Член 17 гласи следното:

„При смърт на длъжностно лице в някое от административните положения по член 35 от Правилника за персонала преживелият съпруг има право, ако бракът е продължил най-малко една година преди настъпване на смъртта и при спазване на условията на член 1, параграф 1 и член 22, на наследствена пенсия равна на 60 % от пенсията за осигурителен стаж, на която би имало право длъжностното лице, независимо от продължителността на неговия служебен стаж или възраст, към момента на смъртта си.

Продължителността на брака не се взема предвид, ако от него или от предходен брак на длъжностното лице има едно или повече деца, при условие че преживелият съпруг се грижи или се е грижил за издръжката на тези деца, или ако смъртта на длъжностното лице е настъпила в резултат на физическо увреждане или заболяване, получено при изпълнение на служебните му задължения или в резултат на злополука“.

8 Член 18 от приложение VIII към Правилника гласи следното:

„Ако бивше длъжностно лице е получавало пенсия за осигурителен стаж и преди прекратяване на служебното правоотношение е сключило брак, който е продължил най-малко една година, при спазване на условията на член 22 преживелият съпруг има право на наследствена пенсия, равна на 60 % от пенсията за осигурителен стаж, получавана от длъжностното лице към момента на неговата смърт. Минималната наследствена пенсия е равна на 35 % от последната основна заплата; размерът на наследствената пенсия не може при никакви обстоятелства да надвишава размера на пенсията за осигурителен стаж, получавана от съпруга към момента на неговата смърт.

Продължителността на брака, предвидена в първа алинея, не се взема предвид, ако от брака, сключен преди прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице, има едно или повече деца и преживелият съпруг се грижи или се е грижил за издръжката на тези деца“.

9 Член 19 от приложение VIII към Правилника предвижда:

„Ако бивше длъжностно лице е получавало обезщетение за инвалидност и към момента на възникване на правото на обезщетение е сключило брак, при спазване на условията на член 22 преживелият съпруг има право на наследствена пенсия, равна на 60 % от обезщетението за инвалидност, получавано от длъжностното лице към момента на неговата смърт.

Минималната наследствена пенсия е равна на 35 % от последната основна заплата; размерът на наследствената пенсия не може при никакви обстоятелства да надвишава размера на обезщетението за инвалидност, получавано от съпруга/та към момента на неговата/нейната смърт“.

10 Член 20 от приложение VIII към Правилника гласи:

„По смисъла на членове 17а, 18, 18а и 19 условието за момента на сключване на брака не се взема предвид, ако макар и сключен след прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице, той е продължил най-малко пет години“.

11 Според член 27 от приложение VIII към Правилника:

„Бившият съпруг на длъжностно лице или на бивше длъжностно лице има право на наследствена пенсия по смисъла на настоящата глава, ако успее да докаже на собствено основание, че към датата на смъртта на длъжностното лице има право на издръжка от починалия по силата на съдебно решение или в резултат на надлежно регистрирано валидно споразумение между него и бившия му съпруг.

Наследствената пенсия не може да надвишава размера на издръжката, получавана към датата на смъртта на бившия съпруг, актуализирана в съответствие с процедурата по член 82 от Правилника за персонала.

Правото на бившия съпруг се погасява, ако той сключи следващ брак преди смъртта на бившия съпруг. В случай на следващ брак след смъртта на бившия съпруг се прилага член 26“.

Обстоятелствата, предхождащи споровете и оспорените решения

12 През 2004 г. жалбоподателят KM сключва нотариално заверен договор за партньорство с длъжностно лице на институция на Съюза в Германия, който впоследствие е регистриран в Брюксел (Белгия) като декларация за законно съжителство. През 2016 г. длъжностното лице се пенсионира.

13 През 2017 г. посоченото длъжностно лице и KM сключват брак. Същото длъжностно лице е починало по-малко от пет години след датата на сключване на брака.

14 KM, в качеството си на преживяла съпруга на бивше длъжностно лице на Съюза, подава искане за предоставяне на наследствена пенсия съгласно глава 4 от приложение VIII към Правилника.

15 С оспореното решение Службата за управление и плащане по индивидуални права (PMO) на Комисията отхвърля искането на KM с мотива, че тя не отговаря на условията, предвидени в член 20 от приложение VIII към Правилника, за да получава наследствена пенсия, тъй като бракът ѝ с починалото длъжностно лице, сключен след прекратяване на служебното му правоотношение, е продължил по-малко от пет години.

16 Подадената от KM жалба по административен ред срещу това решение е отхвърлена.

Жалбите в първоинстанционното производство и обжалваното съдебно решение

17 На 15 юни 2015 г. КМ подава в секретариата на Общия съд жалба за отмяна на оспореното решение.

18 Европейският парламент и Съветът са допуснати да встъпят в подкрепа на исканията на Комисията.

19 В подкрепа на жалбата си КМ изтъква и основание, изведено по същество от незаконосъобразността на член 20 от приложение VIII към Правилника с оглед по-специално на принципа на равно третиране и на принципа на недопускане на дискриминация, основана на възраст.

20 Като се произнася по това основание, Общият съд установява, че за целите на предоставянето на наследствена пенсия положението по член 18 от приложение VIII към Правилника, а именно това на преживелия съпруг на бивше длъжностно лице на Съюза, сключило брак преди прекратяването на служебното му правоотношение, е сходно с положението по член 20 от това приложение, а именно положението на преживелия съпруг на бивше длъжностно лице, сключило брак след прекратяването на служебното правоотношение. По-нататък Общият съд приема, че е налице разлика в третирането на сходни положения в зависимост от датата на сключване на брака, доколкото наследствената пенсия се предоставя на преживелия съпруг, при условие че бракът е продължил най-малко една година в рамките на член 18 от приложение VIII към Правилника и поне пет години в рамките на член 20 от това приложение. Общият съд допълва, че подобна разлика в третирането поставя преживелия съпруг на бивше длъжностно лице, сключило брак след прекратяване на служебното му правоотношение, в по-неизгодно положение в сравнение с преживелия съпруг на бивше длъжностно лице, сключило брак преди прекратяване на служебното правоотношение. Освен това Общият съд констатира разлика в третирането на сходни положения, основана непряко на възрастта на бившето длъжностно лице към датата на сключване на брака.

21 След като посочва, че разликата в третирането, въведена с член 20 от приложение VIII към Правилника, е предвидена в закон по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), Общият съд проверява дали установената разлика в третирането може да бъде обоснована с цел от общ интерес и дали е пропорционална спрямо преследваната цел, по-специално с оглед на съдебната практика, припомнена в точка 42 от обжалваното съдебно решение.

22 В това отношение, що се отнася до целта от общ интерес за предотвратяване на измамите, Общият съд, макар да признава, че условието за минимална продължителност на брака, за да се придобие право на наследствена пенсия, позволява да се гарантира, че този брак не се основава изключително на съображения, които не са свързани с планове за съвместен живот — като например чисто финансови съображения или съображения, свързани с придобиването на право на пребиваване — счита за необосновано да се смята, че условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, което е пет пъти по-дълго от предвиденото в член 18 от приложение VIII към Правилника, и което не допуска никакво изключение, позволяващо да се установи липсата на измама, независимо от представените обективни доказателства, може да бъде необходимо за постигане на целта за борба с измамите.

23 Общият съд заключава, че член 20 от приложение VIII към Правилника нарушава принципа на равно третиране, както и принципа на недопускане на дискриминация, основана на възраст. При тези условия той уважава възражението за незаконосъобразност, повдигнато от КМ, и отменя оспореното решение.

Искания на страните, които обжалват пред Съда, и производството пред Съда

24 С жалбата си по дело C-341/21 P Комисията иска от Съда:

– да отмени обжалваното съдебно решение,

– да отхвърли жалбата в първоинстанционното производство, и

– да осъди КМ да заплати съдебните разноски, направени в първоинстанционното производство и в производството по обжалване.

25 С жалбата си по дело C-357/21 P Съветът иска от Съда:

– да уважи подадената до Съда жалба и да отмени обжалваното съдебно решение,

– да се произнесе окончателно по спора и да отхвърли жалбата в първоинстанционното производство като неоснователна, и

– да осъди КМ да заплати съдебните разноски, направени в първоинстанционното производство и в производството по обжалване.

26 С решение на председателя на Съда от 14 септември 2021 г. производството по настоящите дела е спряно до обявяването на решението по съединени дела C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P. След обявяването на решението от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др. (C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557), производството е възобновено с решение на председателя на Съда от 19 юли 2022 г.

27 В съответствие с член 54, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда на 1 септември 2022 г. председателят на Съда решава да съедини дела C-341/21 P и C-357/21 P за целите на писмената и устната фаза на производството и на съдебното решение.

По жалбите

По прилагането на член 182 от Процедурния правилник

28 Съгласно член 182 от Процедурния правилник, когато Съдът вече се е произнесъл по един или няколко правни въпроса, идентични с повдигнатите с основанията на главна или насрещна жалба, и прецени, че жалбата е явно основателна, по предложение на съдията докладчик и след изслушване на страните и генералния адвокат той може да обяви жалбата за явно основателна с мотивирано определение, препращащо към относимата съдебна практика.

29 Комисията и КМ уточняват, че не възразяват срещу прилагането на този член. Съветът не отговаря на поканата на Съда да се произнесе по този въпрос.

30 В случая следва да се констатира, че основанията за обжалване, изложени в рамките на настоящите дела, повдигат правни въпроси, идентични с тези, по които Съдът се е произнесъл в решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др. (C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557). Поради това по настоящите дела следва да се приложи член 182 от Процедурния правилник.

По същество

31 В подкрепа на жалбата си по дело C-341/21 P Комисията изтъква три основания, първото, от които е изведено от грешка при прилагане на правото относно критериите за преценка на законосъобразността на решенията, приети от законодателя на Съюза, и от нарушение на задължението за мотивиране, второто — от грешка при прилагане на правото при тълкуването на принципа на недопускане на дискриминация и третото — от грешка при прилагане на правото при тълкуването на член 52, параграф 1 от Хартата и от няколко нарушения на задължението за мотивиране.

32 От своя страна в подкрепа на жалбата си по дело C-357/21 P Съветът изтъква три основания, първото, от които е изведено от грешки при прилагане на правото по отношение на наличието на разлика в третирането, второто — от грешки при прилагане на правото относно обхвата на съдебния контрол на Общия съд върху избора, направен от законодателя на Съюза, и третото — от грешки при прилагане на правото по отношение на обосноваването на разликата в третирането.

По третата част от първото основание и по второто основание по дело C-341/21 P, както и по първото основание по дело C-357/21 P

– *Доводи на страните*

33 С тези основания и техните части Комисията и Съветът твърдят, че с обжалваното съдебно решение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото при тълкуването на принципа на равно третиране и на принципа на недопускане на дискриминация, като неправилно е приел, че положенията, обхванати от разпоредбите на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни и следователно че е налице разлика в третирането, дължаща се на прилагането на различни режими към тези сходни положения.

34 Тези институции смятат, че в точки 49 и 50 от обжалваното съдебно решение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че датата на сключване на брака е единственият определящ фактор за прилагането на член 18 или на член 20 от приложение VIII към Правилника и че поради това положенията, попадащи в обхвата на тези разпоредби, са сходни. Ако обаче Общият съд е бил взел предвид всички характерни за тези положения обстоятелства, той е трябвало да констатира, че е налице съществена и обективна разлика между длъжностните лица в служебно правоотношение и тези, които са прекратили служебното си правоотношение в институция на Съюза, свързана със

съответното правно положение на тези длъжностни лица, по-специално с оглед на правата и професионалните задължения, които първите, за разлика от вторите, имат по силата на разпоредбите на Правилника през целия период на служебното им правоотношение.

35 По-конкретно както Комисията, така и Съветът подчертават обстоятелството, че за разлика от бившите длъжностни лица, които вече не са длъжни да полагат труд, длъжностното лице в служебно правоотношение трябва да внася вноски в пенсионно осигурителната схема, получава основна заплата, по-висока от пенсията за осигурителен стаж, която му се предоставя при пенсионирането му, длъжно е да пребивава на мястото си на работа и има право на надбавки за експатриране, за пребиваване в чужда държава и за пътуване. Освен това Комисията отбелязва, че за разлика от член 20 от приложение VIII към Правилника, член 18 от това приложение предвижда, че условието за продължителност на брака не се прилага, ако в семейството на длъжностното лице има дете, родено от брака, сключен от последното преди прекратяване на служебното му правоотношение, което доказвало, че положенията, предмет на тези две разпоредби, са коренно различни. Всички тези съображения показвали, че положението на бивше длъжностно лице, което сключва брак след прекратяване на служебното си правоотношение, не налага така очевидно преживелият съпруг да получава заместващ доход чрез предоставяне на наследствена пенсия, както е в случая на длъжностното лице, което сключва брак, докато все още е в служебно правоотношение.

36 Комисията смята също, че положението на длъжностните лица в служебно правоотношение и това на длъжностните лица, които са прекратили служебното си правоотношение в институция на Съюза, се различава в личен план. От една страна, длъжностните лица, които попадат в приложното поле на член 18 от приложение VIII към Правилника, били по-млади от длъжностните лица, попадащи в приложното поле на член 20 от това приложение, така че по-малката очаквана продължителност на живота на последните би увеличила опасността от измами спрямо тях и поради това съществувала значителна разлика между положенията, обхванати от тези две разпоредби. От друга страна, Комисията поддържа, че лице, което е сключило брак с длъжностно лице преди прекратяване на служебното правоотношение на последното, е подкрепяло съпруга си през целия им брак, поради което опасността от злоупотреба или измама е малко вероятна, за разлика от положението на лице, което сключва брак с длъжностно лице след прекратяване на служебното му правоотношение.

37 Комисията посочва също, че в точка 48 от обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно е пренебрегнал в анализа си целта на предвидената в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника минимална продължителност на брака, а именно, както следва от точки 87 и 88 от решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), да се осуети възможността за пактове относно наследявания и следователно да се сключи брак единствено с цел да се получи наследствена пенсия, без този брак да съответства на действителна и стабилна връзка между съответните лица. По този начин Общият съд не бил спазил критерия, според който при оценката на сходния характер на положенията трябва да се вземат предвид всички фактори, които ги характеризират, както и съвкупността от правни норми, уреждащи случая на всяко от сравняваните положения. По-специално, като е приел в същата точка от обжалваното съдебно решение, че брак, сключен след прекратяване на служебното правоотношение, не променя съществено положението на преживял съпруг, що се отнася до неговите наследствени права, в сравнение с положението, предмет на член 18 от приложение VIII към Правилника, освен пълната липса на мотиви в това отношение, Общият съд е

пренебрегнал опасността такъв брак да бъде повод за сключване на пактове относно наследявания. Всъщност не може да се отрече, че при длъжностно лице, което сключва брак след прекратяване на служебното си правоотношение, опасността от измама и злоупотреба е по-голяма, отколкото при длъжностно лице, което е сключило брак, преди да прекрати служебното си правоотношение.

– *Преценка на Съда*

38 В началото следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда равенството пред закона, прогласено в член 20 от Хартата, е общ принцип на правото на Съюза, който изисква сходните положения да не се третират по различен начин и различните положения да не се третират по един и същ начин, освен ако разграничението е обективно обосновано (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 95 и цитираната съдебна практика).

39 Изискването положенията да са сходни, за да може да се определи дали е налице нарушение на принципа на равно третиране, трябва да се преценява с оглед на всички характерни за тези положения обстоятелства, и по-специално с оглед на предмета и целта на установяващия разглежданото различие акт, като в това отношение трябва да се вземат предвид принципите и целите в областта, към която се отнася този акт. При условие че положенията не са сходни, разликата в третирането на съответните положения не нарушава равенството пред закона, залегнало в член 20 от Хартата (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 96 и цитираната съдебна практика).

40 Именно с оглед на тази съдебна практика следва да се разгледат твърденията на Комисията и на Съвета, че в обжалваното съдебно решение Общият съд погрешно е заключил, че положенията, обхванати от разпоредбите на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни и че е налице разлика в третирането на тези сходни положения в зависимост от датата на сключване на брака.

41 В това отношение следва да се отбележи, че в точки 44, 45 и 48 от обжалваното съдебно решение Общият съд констатира, че членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника имат за цел, при спазване на условието за минимална продължителност на брака, да бъде предоставена наследствена пенсия на преживелия съпруг единствено в зависимост от правното естество на връзката между този съпруг и починалия съпруг. Общият съд посочва също, че целта на тези разпоредби е да се предостави на преживелия съпруг заместващ доход, който частично да компенсира загубата на дохода на починалия съпруг, който преди смъртта си е бил бивше длъжностно лице с прекратено служебно правоотношение.

42 Поради това Общият съд приема по същество, че тези две разпоредби от приложение VIII към Правилника имат предмет и цел, които са чувствително идентични с оглед на съдебната практика, посочена в точка 39 от настоящото определение и припомнена от самия Общ съд в точка 38 от обжалваното съдебно решение. Според Общия съд основната характеристика на въпросните наследствени пенсии е правното естество на връзката между преживелия съпруг като лице, на което разпоредбите предоставят право, и починалото бивше длъжностно лице. Общият съд също така смята, че единствената разлика в прилагането на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника се дължи на условието за минимална продължителност на брака, което от своя страна зависи от датата

на сключване на брака с оглед на предвиденото в Правилника положение на длъжностното лице към тази дата, както недвусмислено следва от точка 46 от обжалваното съдебно решение.

43 При тези условия Общият съд не е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, от една страна, в точка 49 от обжалваното съдебно решение, че положенията, обхванати от разпоредбите на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни, и от друга страна, в точки 46 и 50 от обжалваното съдебно решение, че положенията, обхванати от тези разпоредби, се различават само от гледна точка на датата на сключване на брака спрямо положението на длъжностното лице съгласно Правилника.

44 Комисията и Съветът обаче твърдят, на първо място, че положенията, посочени в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, се различават съществено и обективно поради обстоятелството, че именно към датата на сключване на брака в рамките на първата разпоредба длъжностното лице все още е било в служебно правоотношение с институция на Съюза, докато вече не е било в такова в рамките на втората разпоредба. Следователно Общият съд не взел предвид в достатъчна степен тази характеристика при оценката си сходни ли са положенията.

45 Както обаче Общият съд правилно посочва в точка 47 от обжалваното съдебно решение, правното естество на връзката между преживелия съпруг и починалото длъжностно лице не се различава в зависимост от това дали към датата на сключване на брака длъжностното лице упражнява, или не упражнява професионална дейност. Също така, както констатира Общият съд в точка 48 от обжалваното съдебно решение, обстоятелството, че починалото длъжностно лице е сключило брак преди или след прекратяването на служебното си правоотношение, не може да промени съществено положението на преживелия съпруг по отношение на наследствените му права, част от които е правото на наследствена пенсия като заместващ доход.

46 Всъщност датата на сключване на брака се определя единствено от волята на бъдещите съпрузи. Това решение е резултат от свободен избор на длъжностното лице въз основа на множество съображения, които не включват непременно или единствено отчитане на обстоятелства, свързани с упражняването или неупражняването на професионална дейност. Противно на твърденията на Комисията и на Съвета, обстоятелството, че длъжностното лице е било или не е било в служебно правоотношение към тази дата, не може да има решаващо значение за оценката на сходния характер на разглежданите положения с оглед на критериите, припомнени в точка 39 от настоящото определение, и по-специално на предмета и целта на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, както са припомнени в точка 41 от настоящото определение. В това отношение съображенията на Общия съд, припомнени в предходната точка от настоящото определение, се основават по същество на този предмет и тази цел, както и на основната характеристика на правото на наследствена пенсия, посочена в точка 42 от настоящото определение.

47 Действително, както става ясно от същата точка 42 от настоящото определение, положението на длъжностното лице съгласно Правилника към момента на сключване на брака има отношение към условието за минимална продължителност на брака. Докато изискваната продължителност е само една година, в случай че бракът е сключен, когато

длъжностното лице все още е в служебно правоотношение, тя се увеличава на пет години, когато длъжностното лице сключи брак, след като е прекратило служебното си правоотношение с институция на Съюза.

48 Както обаче следва от точки 45 и 46 от настоящото определение, нито положението на длъжностното лице съгласно Правилника, нито датата на сключване на брака са относими обстоятелства при сравняване на положенията, доколкото нямат пряка връзка с предмета, целта и основната характеристика на правото на наследствена пенсия по членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника.

49 Именно поради тази причина следва да се приеме по аналогия, както Съдът е посочил в точка 70 от решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119) по отношение на наследствената пенсия, предвидена в член 17 от приложение VIII към Правилника, че предоставянето на наследствена пенсия зависи по принцип „единствено“ от правното естество на връзката между съответното лице и починалото длъжностно лице, при това въпреки че в точка 89 от това решение Съдът признава, че минималната продължителност на брака също е условие, за да може преживелият съпруг да се ползва от наследствена пенсия.

50 Всъщност правното естество на връзката между съпрузите е в основата на схемата за наследствени пенсии във връзка с публичната служба в Съюза, тъй като това условие за предоставяне на пенсия е общо за всички наследствени пенсии, посочени в членове 17—20 и в член 27 от приложение VIII към Правилника. Условието за минимална продължителност на брака, от друга страна, допълва условието, свързано с правното естество на връзката между съпрузите, доколкото то има за цел единствено да определи продължителността на правната връзка за целите на предоставянето на наследствена пенсия. Това допълнително условие освен това не се изисква за някои наследствени пенсии като посочените в членове 19 и 27 от приложение VIII към Правилника.

51 Следователно в точки 45 и 47 от обжалваното съдебно решение Общият съд правилно подчертава в мотивите си значението на правната връзка между съпрузите като основна характеристика на схемата на Съюза за наследствени пенсии и стига до извода, че положението на длъжностното лице съгласно Правилника няма отражение върху тази връзка.

52 На второ място, Комисията и Съветът поддържат, че положението на бивше длъжностно лице, което сключва брак след прекратяване на служебното правоотношение, не налага така очевидно преживелият съпруг да получава заместващ доход, както в случая на длъжностното лице, което сключва брак, докато все още е в служебно правоотношение. В това отношение е достатъчно да се припомни, както правилно посочва Общият съд в точка 48 от обжалваното съдебно решение, като се позовава на точка 69 от решение от 19 декември 2019 г., HK/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), че правото на наследствена пенсия, посочено в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, не е подчинено на условия за доходи или имущество, които трябва да характеризират невъзможността на преживелия съпруг да посрещне нуждите си и които доказват по този начин финансовата му зависимост в миналото от починалия.

53 На трето място, Комисията изтъква, че Общият съд не е взел предвид целта на предвидената в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника минимална продължителност на брака, която, както следва от точка 89 от решение от 19 декември

2019 г., НК/Комисия (C-460/18 P, EU:C:2019:1119), се състояла в това да се осуети възможността за сключване на пактове относно наследявания с цел измама или злоупотреба, като подобна опасност от злоупотреби или измами разграничава в личен план положенията, обхванати от тези два члена. В това отношение е достатъчно да се отбележи, че този аспект не е от значение при сравняването на положенията. Този довод се отнася до обосноваването на изискуемата по-голяма или по-малка продължителност на брак, така че може да се приеме само на етапа на оценката пропорционална ли е евентуално констатираната разлика в третирането.

54 Освен това, що се отнася до довода на Комисията, че липсата на сходство на положенията се потвърждава и от обстоятелството, че противно на предвиденото в член 20 от приложение VIII към Правилника, условието за минимална продължителност на брака престава да се прилага по силата на член 18 от това приложение, когато преживелият съпруг се грижи или се е грижил за издръжката на децата на бившето длъжностно лице, това обстоятелство е без значение при оценката на сходството на положенията, обхванати от тези два члена. Всъщност условието за издръжката на децата, предвидено само в член 18 от приложение VIII към Правилника, има, по аналогия с посоченото в точки 47 и 49 от настоящото определение, същия допълващ характер като условието за минимална продължителност на брака, което то замества. В този смисъл то няма пряка връзка с предмета, целта и основната характеристика на правото на наследствена пенсия по членове 18 и 20 от това приложение.

55 От изложените по-горе съображения следва, че противно на твърденията на Комисията и Съвета, изводите, до които стига Общият съд в точки 49 и 50 от обжалваното съдебно решение, не са опорочени от грешка при прилагане на правото.

56 От това следва, че третата част от първото основание и второто основание по дело C-341/21 P, както и първото основание по дело C-357/21 P, трябва да се отхвърлят по същество.

По първите две части от първото основание по дело C-341/21 P, както и по второто основание по дело C-357/21 P

– *Доводи на страните*

57 С тези основания Комисията и Съветът по същество упрекват Общия съд, че в обжалваното съдебно решение е допуснал грешка при прилагане на правото по отношение на обхвата на съдебния контрол.

58 И двете институции изтъкват, че в точка 42, второ изречение от обжалваното съдебно решение Общият съд е приложил съдебна практика на Съюза, развита в коренно различния контекст на избор на политика за персонала в случаи, в които законодателят разполага с няколко възможности. Следователно в точка 78 от обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно е заключил, че изборът на законодателя на Съюза относно минималната продължителност на брака в член 20 от приложение VIII към Правилника е просто „необоснован“. По този начин той извършва контрол, който надхвърля „явно неуместния или неадекватен“ характер на въпросната разпоредба по отношение на целта, преследвана от компетентните институции, а именно, в настоящия

случай, да се предотвратят злоупотребите с права и измамите. Така Общият съд заменя със собствената си преценка тази на законодателя на Съюза, с което превишава пределите на контрола за законосъобразност.

59 Освен това Комисията изтъква, че макар да твърди, че основава преценката си на законосъобразността на член 20 от приложение VIII относно членове 20 и 21 от Хартата, Общият съд се отклонява от практиката на Съда, според която преценката на законосъобразността на акт на Съюза от гледна точка на основните права във всички случаи не може да се основава на твърдения, изведени от последиците на този акт в конкретен случай. Всъщност в точка 72 от обжалваното съдебно решение Общият съд твърди, че особеностите на фактическите обстоятелства по делото, го карат да приеме член 20 от приложение VIII към Правилника за незаконосъобразен.

– *Преценка на Съда*

60 Следва да се отбележи, че в точки 40—42 от обжалваното съдебно решение Общият съд припомня изискванията, посочени в член 52, параграф 1 от Хартата, както и съдебната практика, приложима за целите на проверката за пропорционалност при разлика в третирането. След това в точка 43 от обжалваното съдебно решение той приема, че ако положенията, посочени съответно в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, са сходни, ще трябва да се установи, че не е необосновано законодателят на Съюза да счита, че въведената разлика в третирането може да бъде подходяща и необходима за постигането на целта от общ интерес, преследвана от условието за минимална продължителност на брака, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника. След като стига до заключението, че положенията са сходни, той извършва този анализ от точка 58 от обжалваното съдебно решение нататък.

61 Въпреки това, както твърдят Комисията и Съветът, от практиката на Съда става ясно, че при наличието на разпоредби в Правилника като разглежданите в настоящия случай и предвид широката свобода на преценка, с която разполага законодателят на Съюза в това отношение, принципът на равно третиране, залегнал в член 20 от Хартата, се нарушава само когато законодателят на Съюза прави произволно или явно неадекватно разграничение по отношение на целта, преследвана от разглежданите разпоредби (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/BW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 127 и цитираната съдебна практика).

62 Тази съдебна практика е приложима в контекста на проверката на изискването за пропорционалност, наложено с член 52, параграф 1 от Хартата (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 128).

63 В случая в точка 43 от обжалваното съдебно решение Общият съд приема, че трябва да провери дали не е било необосновано законодателят на Съюза да счита, че въведената разлика в третирането може да бъде подходяща и необходима за постигането на целта от общ интерес, преследвана от условието за минимална продължителност на брака, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника.

64 Съгласно припомнената в точки 61 и 62 от настоящото определение съдебна практика обаче той е трябвало да се ограничи до проверка дали направеното в тази разпоредба разграничение във връзка с член 18 от това приложение не изглежда произволно или явно неадекватно с оглед на преследваната цел от общ интерес. Като е разгледал неправилно

изискването за пропорционалност, Общият съд е нарушил обхвата на съдебния си контрол и по този начин е допуснал грешка при прилагане на правото. Ако не е била допусната тази грешка, Общият съд би трябвало да изтъкне различни съображения и евентуално да стигне до изводи, различни от изложените в точки 78, 79 и 81 от обжалваното съдебно решение.

65 Нарушаването на обхвата на съдебния контрол намира отражение и в точка 63 от обжалваното съдебно решение. От тази точка нататък Общият съд проверява дали условието за минимална продължителност на брака от пет години, предвидено в член 20 от приложение VIII към Правилника, разглеждано самостоятелно и независимо от условието за една година, предвидено в член 18 от същото приложение, е пропорционално с оглед на член 52, параграф 1 от Хартата, в смисъл че не надхвърля явно необходимото за постигането на преследваната от законодателя на Съюза цел. Както става ясно от точка 62 от настоящото определение обаче, дори в рамките на тази разпоредба от Хартата Общият съд е трябвало да се ограничи до проверка дали установеното в случая разграничение — а именно обстоятелството, че условието за минимална продължителност на брака е пет пъти по-високо за положенията по член 20 от приложение VIII към Правилника в сравнение с положенията по член 18 от същото приложение, въпреки че всички тези положения са сходни —трябва да се счита за произволно или явно неадекватно с оглед на целта, преследвана от законодателя с оглед на двете разпоредби.

66 При тези условия и без да е необходимо да се разглеждат останалите доводи на Комисията и Съвета, следва да се уважи втората част от първото основание за обжалване по дело C-341/21 P, както и второто основание за обжалване по дело C-357/21 P.

67 Следователно, без да е необходимо да се разглеждат първата част от първото основание и третото основание по дело C-341/21 P, нито третото основание по дело C-357/21 P, следва да се уважат жалбите и да се отмени обжалваното съдебно решение.

По жалбата пред Общия съд

68 Съгласно член 61, първа алинея, второ изречение от Статута на Съда на Европейския съюз, в случай че отмени решението на Общия съд, Съдът може да постанови окончателно решение по делото, когато фазата на производството позволява това.

69 В настоящия случай, като се има предвид по-специално обстоятелството, че жалбата за отмяна по дело T-374/20 е изградена на основания, които вече са били обсъдени при условията на състезателност в производството пред Общия съд и разглеждането им не налага да се взема решение за някакво процесуално-организационно действие или събиране на доказателства, следва да се приеме, че фазата на производството позволява на Съда да постанови окончателно решение по делото.

70 В подкрепа на жалбата си пред Общия съд КМ изтъква две основания, изведени от незаконосъобразността, първо, на член 18 от приложение VIII към Правилника и второ, на член 20 от същото приложение.

По първото основание, изведено от незаконосъобразността на член 18 от приложение VIII към Правилника

71 С първото основание КМ изтъква по същество нарушение на принципите на равно третиране и недопускане на дискриминация, основана на сексуалната ориентация, тъй като, ако тя и починалият ѝ съпруг са били еднополова двойка без право на сключване на брак, тя би имала право — предвид факта, че нотариално заверените им договор за партньорство, регистриран впоследствие като декларация за законно съжителство, е бил сключен преди съпругът ѝ да прекрати служебното си правоотношение и повече от една година преди неговата смърт — да получава наследствена пенсия въз основа на комбинираните разпоредби на член 1 от приложение VII към Правилника и член 18 от приложение VIII към него. Следователно би било дискриминационно от разнополовите двойки да се изисква да сключват брак, докато за еднополовите двойки декларирането на трайно съжителство да е достатъчно за установяване на правото на наследствена пенсия.

72 Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

73 В това отношение следва да се припомни, че принципът на равно третиране представлява общ принцип на правото на Съюза, залегнал в член 20 от Хартата, а принципът за недопускане на дискриминация, прогласен в член 21, параграф 1 от Хартата, е негово особено проявление. Тези два принципа са припомнени и в член 1г от Правилника (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 140 и цитираната съдебна практика).

74 Както вече беше посочено в точка 38 от настоящото определение, общият принцип на равно третиране изисква от законодателя на Съюза, в съответствие с изискванията на член 52, параграф 1 от Хартата, да не третира по различен начин сходни положения и да не третира по еднакъв начин различни положения, освен ако това третиране е обективно обосновано. Разликата в третирането е обоснована, ако се основава на обективен и разумен критерий, а именно ако е свързана с правно допустима цел, преследвана от въпросното законодателство, и пропорционална на целта, преследвана от съответното третиране (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 142 и цитираната съдебна практика).

75 Както бе посочено в точка 39 от настоящото определение, изискването за сходност на положенията, за да се определи дали е налице нарушение на принципа на равно третиране, трябва да се преценява с оглед на всички фактори, които ги характеризират, и по-специално с оглед на предмета и целта на акта, установяващ въпросното различие, като в това отношение трябва да се вземат предвид принципите и целите в областта, към която се отнася този акт. Ако съответните положенията не са сходни, различното им третиране не нарушава предвиденото в член 20 от Хартата равенство пред закона.

76 За да се определи дали, както твърди КМ, член 18 от приложение VIII към Правилника във връзка с член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника и с член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII към Правилника има дискриминационен характер и следователно е незаконосъобразен, тъй като приложното му поле обхваща само някои двойки, които попадат в обхвата на небрачен режим, следва предварително да се провери дали въпросните категории двойки се намират в сходно положение.

77 В това отношение следва да се припомни, че съгласно текста му член 18 от приложение VIII към Правилника по принцип обхваща само сключилите брак двойки, като следва да се уточни, че приложното поле на тази разпоредба може да включва съпрузи от различен пол, както и от един и същ пол, в зависимост от структурата на правото на държавите членки.

78 Въпреки това чрез комбинираното действие на член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника и член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII към Правилника, законодателят на Съюза изрично е разширил при определени условия прилагането на разпоредбите от Правилника относно лицата, сключили брак, и спрямо лицата, свързани чрез регистрирано небрачно партньорство (вж. в този смисъл решение от 19 декември 2019 г., НК/Комисия, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, т. 74).

79 Така съгласно член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника, за целите на последния, регистрираните небрачни партньорства се третират по същия начин като брака, ако са изпълнени всички условия, изброени в член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII към Правилника, като тези условия по-специално включват представянето от съответната двойка на официален документ, признат за такъв от държава членка или от компетентен орган на държава членка, удостоверяващ статуса им на небрачни партньори, както и че двойката няма право да сключи граждански брак в държава членка.

80 От това следва, че член 18 от приложение VIII към Правилника, тълкуван във връзка с посочените в предходната точка разпоредби, обхваща не само сключилите брак двойки, но и двойките, свързани чрез регистрирано небрачно партньорство, когато последните нямат право да сключат брак. Член 18 обаче не обхваща двойките, свързани чрез такова партньорство, когато, както в случая на КМ и съпруга ѝ, преди брака им тези двойки не са лишени от възможността да сключат брак в своята държава членка.

81 Следователно е уместно да се констатира, че свързаните чрез регистрирано небрачно партньорство двойки се третират по различен начин в рамките на член 18 от приложение VIII към Правилника в зависимост от това дали имат възможност да сключат брак в своята държава членка. Възможността за сключване на брак е критерият, възприет от законодателя на Съюза за разграничаване на двете положения. Както по същество отбелязва КМ, този критерий се основава непряко на сексуалната ориентация по смисъла на член 21, параграф 1 от Хартата и на член 1г, параграф 1 от Правилника, тъй като разнополовите двойки не са лишени от възможността да сключат брак в нито една държава — членка на Съюза, за разлика от еднополовите двойки, които в някои от държавите членки все още не са в състояние да сключат брак.

82 Тези положения обаче не могат да се приемат за сходни.

83 Всъщност член 1г, параграф 1, втора алинея от Правилника и член 1, параграф 2, буква в) от приложение VII към Правилника имат за предмет регистрираните небрачни партньорства да бъдат приравнени на брак, за да се позволи на лицата, които нямат право да сключат такъв в своята държава членка, да се възползват от разпоредбите на Правилника относно сключилите брак лица (вж. в този смисъл решение от 19 декември 2019 г., НК/Комисия, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, т. 74—76). Приравняването се вписва в основната цел на Правилника, припомнена в ключовата разпоредба на член 1г от него, която се състои в това да се гарантира принципа на равно третиране, и по-специално в предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на сексуалната ориентация на лицата. Така при преследването на тази цел законодателят на Съюза е счел за необходимо да позволи на

лицата — които, макар да нямат право да сключат брак в държава членка, са избрали най-близък до брака съюз — да се възползват от разпоредбите на Правилника относно сключилите брак лица.

84 Подобно приравняване и подобна защита обаче не се налагат по никакъв начин, когато двойка, свързана чрез регистрирано небрачно партньорство, има право да сключи брак и следователно да се възползва от разпоредбите на Правилника относно сключилите брак лица. Всъщност, както посочва Комисията в писмената си защита пред Общия съд, в подобна хипотеза изборът на регистрирано небрачно партньорство вместо брак е резултат от съзнателно решение на двамата партньори относно правните последици, свързани с този избор, така че когато една двойка не избере да сключи брак, въпреки че националното право ѝ предоставя тази възможност, не може да се приеме, че тя се намира в сходно положение с двойките, които са избрали да сключат брак или които по закон нямат право да сключат такъв.

85 Ето защо в приложение на съдебната практика, припомнена в точка 75 от настоящото определение, следва да се констатира, че предвид основната характеристика, свързана с възможността за сключване на брак, предмета и целта на разглежданото разграничение, изложени в точка 83 от настоящото определение, както и ключовата цел на Правилника да се гарантират принципите на равно третиране и на недопускане на дискриминация, основана на сексуалната ориентация, двойка, свързана чрез регистрирано небрачно партньорство, която, подобно на КМ и на съпруга ѝ, не е лишена преди брака от възможността да сключи брак в своята държава членка, не се намира в сходно положение с това на двойка, свързана чрез регистрирано небрачно партньорство, но която няма такава възможност.

86 При тези условия първото основание, изведено от незаконосъобразността на член 18 от приложение VIII към Правилника, следва да се отхвърли.

По второто основание, изведено от незаконосъобразността на член 20 от приложение VIII към Правилника

87 С второто си основание КМ поддържа, че член 20 от приложение VIII към Правилника нарушава принципите на равно третиране и на недопускане на дискриминация, основана на възраст, тъй като налага условие за минимална продължителност на брака от пет години, докато член 18 от приложение VIII към Правилника предвижда само една година, с което неоснователно я лишава от получаването на наследствена пенсия.

88 Комисията, подкрепяна от Парламента и Съвета, оспорва тези доводи.

89 Следва да се припомни, че съгласно член 52, параграф 1 от Хартата всяко ограничаване на упражняването на правата и свободите, признати от нея, трябва да бъде предвидено в закон и да зачита основното съдържание на същите права и свободи. При спазване на принципа на пропорционалност ограничения могат да бъдат налагани само ако са необходими и ако действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.

90 От друга страна, както вече беше посочено в точки 73—75 от настоящото определение, принципът на равно третиране е общ принцип на правото на Съюза, залегнал в член 20 от Хартата, чието особено проявление е принципът на недопускане на дискриминация, прогласен в член 21, параграф 1 от Хартата, като тези два принципа са припомнени и в член 1г от Правилника.

91 Накрая, съгласно практиката на Съда, вече посочена в точка 61 от настоящото определение, при наличието на разпоредби в Правилника като разглежданите в настоящия случай и предвид широката свобода на преценка, с която разполага законодателят на Съюза в това отношение, принципът на равно третиране се нарушава само когато законодателят на Съюза прави произволно или явно неадекватно разграничаване по отношение на целта, преследвана от разглежданите разпоредби.

92 Именно с оглед на тази съдебна практика и на изискванията на член 52, параграф 1 от Хартата следва да се разгледа повдигнатото от КМ възражение за незаконосъобразност на член 20 от приложение VIII към Правилника с оглед на принципите на равно третиране и на недопускане на дискриминация, основана на възраст, залегнали съответно в член 20 и в член 21, параграф 1 от Хартата и припомнени в член 1г от Правилника.

93 Що се отнася, на първо място, до сходството на положенията, посочени в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, въз основа на съображенията, изложени в точки 41—56 от настоящото определение, следва да се приеме, че тези положения са сходни.

94 На второ място, следва да се констатира, че като е предвидил в тези разпоредби от приложение VIII към Правилника различна минимална продължителност на брака, законодателят на Съюза е третирал по различен начин сходни положения.

95 Освен това следва да се отбележи, че тази разлика в третирането се основава също непряко на възрастта.

96 Всъщност, от една страна, положенията, обхванати от разпоредбите на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, се различават с оглед на датата на сключване на брака спрямо прекратяването на служебното правоотношение на длъжностното лице, което произтича от член 47 от Правилника, и от друга страна, служебното правоотношение се прекратява главно вследствие на пенсиониране по смисъла на член 52 от Правилника. Въпреки това, като се има предвид, че при най-широкото си прилагане член 52 предвижда, че длъжностните лица, които получават пенсия за осигурителен стаж по смисъла на член 20 от приложение VIII към Правилника, могат да се пенсионират на възраст между 58 и 70 години, следва да се констатира, че бившите длъжностни лица, посочени в член 20, обикновено сключват брак на по-късна възраст от бившите длъжностни лица, посочени в член 18 от приложение VIII към Правилника (вж. в този смисъл решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 174).

97 От това следва, че член 20 от приложение VIII към Правилника, във връзка с член 18 от това приложение, също установява разлика в третирането, непряко основана на възрастта на длъжностното лице, с уточнението, че обстоятелството, че длъжностните лица съгласно член 52 от Правилника могат да се пенсионират и да получават пенсия за осигурителен стаж с разлика от 12 години в най-крайните случаи, не може да бъде достатъчно, за да се

отрече, че тази разлика в третирането действително се основава на възрастта (решение от 14 юли 2022 г., Комисия/VW и др., C-116/21 P—C-118/21 P, C-138/21 P и C-139/21 P, EU:C:2022:557, т. 175 и цитираната съдебна практика).

98 На трето място, следва да се провери дали разликата в третирането, установена в точки 94—97 от настоящото определение, е в съответствие с член 20 и член 21, параграф 1 от Хартата, тъй като отговаря на критериите, посочени в член 52, параграф 1 от нея и припомнени в точка 89 от настоящото определение.

99 Първо, безспорно е, че тази разлика в третирането е предвидена в закон по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата, тъй като произтича от член 20 от приложение VIII към Правилника във връзка с член 18 от същото приложение. Тези разпоредби на правото на Съюза предвиждат точно определени количествени условия за минимална продължителност на брака в цифри, които определят обхвата на ограничението за упражняването на правото на равно третиране и за недопускане на дискриминация, основана на възраст (относно обхвата на изискването всяко ограничаване на упражняването на основни права да бъде предвидено в закон вж. решение от 26 април 2022 г., Полша/Парламент и Съвет, C-401/19, EU:C:2022:297, т. 64 и цитираната съдебна практика).

100 Второ, ограничението, наложено на схемата за наследствени пенсии чрез въпросната разлика в третирането, зачита основното съдържание на принципа на равно третиране и на принципа на недопускане на дискриминация, основана на възраст, в съответствие с член 52, параграф 1 от Хартата. Всъщност това ограничение не поставя под въпрос тези принципи като такива, доколкото се отнася само до ограничения въпрос за условието за минимална продължителност на брака, на което трябва да отговарят преживелите съпрузи на починали длъжностни лица или бивши длъжностни лица, за да могат да получават наследствена пенсия, без преживелите съпрузи да са лишени от възможността да получават такава пенсия във всяка от хипотезите, предвидени в членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника.

101 Трето, посоченото ограничение отговаря на цел от общ интерес по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата, а именно целта за предотвратяване на злоупотребите с права и измамите, тъй като забраната им представлява общ принцип на правото на Съюза, който правните субекти са длъжни да спазват (вж. в този смисъл решение от 6 февруари 2018 г., Altun и др., C-359/16, EU:C:2018:63, т. 49). Всъщност Съдът вече е постановил, че условието бракът да е продължил известен период от време, за да може преживелият съпруг да се ползва от наследствена пенсия, цели да се гарантира, че връзката между съответните лица е била действителна и стабилна (вж. в този смисъл решение от 19 декември 2019 г., НК/Комисия, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, т. 89). Става въпрос за единен критерий, който се прилага, без да се прави разлика, към всички преживели съпрузи, обхванати от разпоредбите на членове 18 и 20 от приложение VIII към Правилника, чиято цел не е да се предполага наличието на злоупотреби или измами по отношение на преживелите съпрузи, а да се предотврати извършването на такива.

102 На четвърто място, що се отнася до проверката за пропорционалност, в рамките на контрола за законосъобразност на разпоредба на правото на Съюза с оглед на принципа на равно третиране и поради широката свобода на преценка, с която разполага законодателят на Съюза по отношение на Правилника, следва да се провери, както бе припомнено в точки 61 и 91 от настоящото определение, дали, като налага минимална продължителност

на брака от пет години на преживелия съпруг, сключил брак с длъжностно лице след прекратяване на служебното му правоотношение, при положение че съгласно член 18 от приложение VIII към Правилника тази минимална продължителност е само една година в случай на брак с длъжностно лице, което все още е в служебно правоотношение, член 20 от посоченото приложение предвижда произволно или явно неадекватно разграничение спрямо посочената цел от общ интерес в предходната точка от настоящото определение.

103 Съдът вече е постановил, че условието за минимална продължителност от една година, предвидено в член 17 от приложение VIII към Правилника, не е нито произволно, нито явно неадекватно спрямо на тази цел, като този анализ важи mutatis mutandis за условието за минимална продължителност от една година, предвидено в член 18 от приложение VIII към Правилника (вж. по аналогия решение от 19 декември 2019 г., НК/Комисия, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, т. 90).

104 Както Комисията, подкрепяна от Съвета и от Парламента, посочва по същество в писмените си изявления, не изглежда нито произволно, нито явно неадекватно в член 20 от приложение VIII към Правилника да се изисква минимална продължителност на брака, по-голяма от предвидената в член 18 от същото приложение. Всъщност в хипотезата по член 20, която се характеризира с това, че бракът е сключен след прекратяване на служебното правоотношение на длъжностното лице, стимулът към злоупотреби или измама може да бъде предпочетен от по-голямата предвидимост и по-голямата близост до смъртта на длъжностното лице, при положение че, както в настоящия случай, прекратяването настъпва с пенсионирането по смисъла на член 52 от Правилника.

105 При тези условия следва да се приеме, че като е определил в член 20 от приложение VIII към Правилника минимална продължителност на брака от пет години, за да се предотвратят злоупотребите и измамите, докато тази продължителност е само една година в случаите, обхванати от член 18 от това приложение, в рамките на широката си свобода на преценка законодателят на Съюза не е направил произволно или явно неадекватно разграничение.

106 С оглед на предходните съображения следва, че въведената с член 20 от приложение VIII към Правилника разлика в третирането е в съответствие с член 20 и с член 21, параграф 1 от Хартата.

107 Ето защо второто основание, изведено от незаконосъобразност на член 20 от приложение VIII към Правилника, с оглед на принципите на равно третиране и на недопускане на дискриминация, основана на възраст, следва да се отхвърли, както и жалбата на КМ.

По съдебните разноски

108 Съгласно член 184, параграф 2 от Процедурния правилник, когато жалбата е основателна и Съдът се произнася окончателно по спора, той се произнася по съдебните разноски.

109 Съгласно член 138, параграф 1 от Процедурния правилник, приложим по силата на член 184, параграф 1 от същия към производството по обжалване, загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане.

110 Тъй като жалбите са уважени и КМ е загубилата делото страна, исканията съответно на Комисията и на Съвета са тя да заплати съдебните разноски, същата следва да бъде осъдена да понесе не само направените от нея съдебни разноски, но и тези на двете институции както в първоинстанционното производство, така и в настоящите производства по обжалване.

111 Въпреки че не участва в производството по обжалване, Парламентът е встъпила страна в първоинстанционното производство пред Общия съд. След отмяната на обжалваното съдебно решение и на произнасянето по същество по дело T-374/20 в настоящото определение, в съответствие с разпоредбите на член 137 във връзка с член 184, параграф 2 от Процедурния правилник Съдът следва да се произнесе отново по съдебните разноски на тази институция в първоинстанционното производство.

112 В тази връзка съгласно член 140, параграф 1 от Процедурния правилник държавите членки и институциите, встъпили по делото, понасят направените от тях съдебни разноски. При тези условия Парламентът понася направените от него съдебни разноски в първоинстанционното производство.

По изложените съображения Съдът (осми състав) определи:

1) Отменя решението на Общия съд на Европейския съюз от 24 март 2021 г., КМ/Комисия (T-374/20, непубликувано, EU:T:2021:162).

2) Отхвърля жалбата на КМ по дело T-374/20.

3) Осъжда КМ да понесе, освен направените от нея съдебни разноски, и тези на Европейската комисия и Съвета на Европейския съюз както по дело T-374/20, така и по дела C-341/21 P и C-357/21 P.

4) Европейският парламент понася съдебните разноски по дело T-374/20.

Подписи